

הבריטים בשל רצינותו, סיגנונו התרבותי, שפתו המאופקת, האנגלית הטובה חשגורה בפיו, צניעותו האישית ומסירותו המוחלטת לעניין שאותו הוא משתדל. כימעתו מוכר הבחינות האלה, יש יחס הפוך לשגריר הישראלי, ג'ורדן רפאל, שהוא בלתי-פופולרי ביותר אצל הבריטים, הסבורים שהוא נוקשה, שהצנן ויהיר.

לא פעם ניצל המאמי את מעמדו האישי בלונדון כדי לעזור לאחרים. כך, כאשר הגיע הבישוף מאקאריוס מקפריסין כפליט ללונדון, אחרי הדחתו, היה זה סעידי המאמי הפלסטיני שהשתדל כי יקבלתו ברוב כבוד בבירה הבריטית. הדיפלומטים הערביים חלקו על פעולתו זו, מכיוון שלא דאו בה תועלת לערבים. אולם המאמי אמר בפשטות: "אני פליט. אני יודע מה זה להיות פליט. אני עוזר למאקאריוס, מפני שהוא פליט."

כמו כל ערבי וכל יהודי שמישפתתו גרה בארץ בימי התורכים, ספג מילדות סיפורי-זוועה על השילטון התורכי. גם משום כך עזר למאקאריוס. עתה, כשחזר מאקאריוס לכס השילטון בחלק היווני של האי השכן, נסתבר כי פעולת המאמי היתה גם נבונה מבחינה מדינית.

יתכן שהיה החיובי להמאמי מושפע לא מעט גם מן האהדה המסורתית שרוחשים הבריטים ל"אנדרדוג", הכלב שמתחת. הם זוכרים כי המאמי נשאר בלונדון, חשוף להתנקשות בחייו, בשעה שעמיתיו, נציגי אש"ף ברומא ובפאריס, נורו ונהרגו בפצצות מתחכמות.

אך בעיקר כבש המאמי את לב הבריטים בהשקפותיו. האנגלים אוהבים אנשים סבירים, ופעיר המאמי הוא אדם סביר מאד.

חוברת במישרד אמ"ן

ד מן רב לפני שהגיע ללונדון, בעודו ממלא את תפקידו בתנועת פתח בירדן, נבטו בלבו של המאמי כמה אמיתות שהיו אז בלתי-מקובלות.

הוא התחיל להתמחות במציאות הישראלית, ללמוד בסקרנות גוברת את ההיסטוריה של המדינה שגירשה אותו מביתו. הוא לא הפך אוהד ישראל, ולא השלים עם תורת הציונות. אך הוא הגיע למסקנה כי ישראל היא מציאות, שאי אפשר לסלקה אלא במחיר נורא.

המציאות, בעיני המאמי, היא שיש בארץ שתי יחידות לאומיות, ישראלית-יהודית ופלסטינית-ערבית, שאין להן ברירה אלא להכיר זו בקיומה של זו. ההסדר יכול לבוא רק כיניהן לבין עצמן, ללא התערבות זרה. הסדר זה יבוא, במציאות של ימינו, להתבסס רק על דו-קיום של מדינה ישראלית ומדינה פלסטינית, זו לצד זו.

באותו זמן נודע להמאמי כי קיימים בישראל אנשים הדוגלים בפיתרון דומה. באחד הימים, במישרד המודיעין הירדני, ראה עיתון ערבי מיראלי. היה זה גליון של האדה אל-נאלם, המהדורה הערבית של העולם הזה, שהופיעה או. גליון הכלי מיכתב גלוי ליאסר עראפאת, וכך נוכח המאמי לדעת כי יש ישראלים שאינם פוסלים הידברות עם אש"ף, לשם השגת שלום.

המאמי לא הסתיר את דעותיו בתוך פתח. הוא הטיף להן בגלוי — באוזני חבריו, באוזני פעילי אש"ף ואף באוזני יאסר עראפאת עצמו. עראפאת הקשיב, לא הגיב ולא שלל. מעולם לא ניתנה הוראה להמאמי לשנות את דעותיו, או לגנון.

ההיפך, עלייתו של המאמי בקרב התנועה התקדמה במתירות. הוא נבחר למועצה הלאומית הפלסטינית, הפרלמנט של המדינה-הפלסטינית-ברדך, והוטלה עליו השליחות ההשגחה ללונדון — שליחות שהבטיחה כי תהיה תהודה מירבית לדעותיו.

כלפי חוץ נודעו דעותיו של המאמי לראשונה בנובמבר 1973, זמן קצר אחרי מלחמת יום-הכיפורים. העיתון רב-היוקרה ביותר בבריטניה, טיימס, פירסם שני מאמרים שלו, בהם קרא לראשונה בגלוי לשיתוף אש"ף בהחליק להשגת השלום, תוך הכרה הדדית ישראלית-פלסטינית.

כישראל עזירו מאמרים אלה תגובה מינימלית. בחוגים מדיניים היתה התגובה: מי זה המאמי? סתם אחד המשמיע דיעות פרטיות.

להמאמי עצמו היתה תשובה פשוטה לעיתונאים הבריטיים, ששאלו אם הוא מבטא את דעתו של מישהו: "אני הנציג הרשמי של אש"ף בלונדון. כמו כל שגריר, אני מבטא את השקפת שליחי. לא החזרתי הביתה אחרי הפירסום. יותר מזה, לא נערכה עלי שום התקפה בשום במה של אש"ף או של פתח. אמנם היו כמה התקפות פרוצות עלי — אבל אלה באו מצד האירגונים הקיצוניים."

במהלך 1974 השמיע המאמי מדי פעם הודעות דומות על הפיתרון הצפוי. (המשך בעמוד 32)

המיכתב של אורי אבנרי לעראפאת הופיע בעולם הזה (1655), ב-1969. בשנת 1970 הופיע בביירות ספר בשפה הערבית, "אורי אבנרי והציונות המתחדשת", שהאשים את אבנרי בכך שהצעתו לדו-קיום ישראלי-פלסטיני היא מילכודת לחיסול המהפכה הפלסטינית. נשאל אז מדוע נמצא צורך להוציא ספר כזה בערבית דווקא. עתה ברור כי הוא לא היה מכוון נגד אבנרי, אלא היה התקפה מוסווית על המאמי וחבריו, שהטיפו לרעיונות דומים בתוך המחנה הפלסטיני.

יפו, מאי '48: פליטים נוטשים את העיר

באותו יום תקפו יחידות צה"ל במיבצעירבתי את ריכוז הפלידאיון בעיירה כראמה, בגדה המזרחית של הירדן. בתוך הכפר נמצאו אותה שעה יאסר עראפאת ורבים מהנהגת פתח — וביניהם סעידי המאמי.

סיפר על כך המאמי עצמו ללידיד בריטי: "ישנתי, כאשר לפתע התעוררנו לקול הצעקה: היהודים באים! רעדתי מפחד. לא ידעתי מה לעשות. לא היה לי נשק, ולא ידעתי איך להשתמש בנשק. ההלסתי לברוח לכיוון הירדן, ולהסתתר.

"הסתכלתי דרך החלון וראיתי שזה מאוחר מדי. זחלם ישראלי התקדם לקראתנו ברחוב הראשי של העיירה. בפעם הראשונה ראיתי את הישראלים בעיני. לפתע פתחו כמה מלוחמינו באש על הזחלם. ראיתי את החיילים הישראליים קופצים מהוכו. כשהם משאירים מאחריהם את נשקם, ובורחים.

"אז אמרתי לעצמי: גם הם רק בנייארדם. אפשר לנצח אותם. הם לא סופרמנים!"

(כאשר סופר תיאור זה לאלוף שמואל גוון, ממפקדי אותה פעולה, טען כי התיאור אינו יכול להיות מדויק. "שום יחידה ישראלית לא ברהה" הגיב גורודיש, בתוך העיירה עצמה כלל לא נפתחה אש.")

הקרוב על כראמה היה נקודת-מיפנה בתודעה הפלסטינית. כשבימים היתה זאת לכינת-האש, והם מאמינים שניצחו והביסו את צה"ל.

..שלושת האבואים"

ד צעיר המשכיל מיפו, בעל הלהט הלאומי והמוח החריף, משך אליו את תשומת ליבו של יאסר עראפאת. בתוך פתח הוא נודע כ"אחד מצעיריו של יאסר", ממקורבי המנהיג. בניגוד לאירגוני-הפידאיון הקטנים, שמשכו אליהם אינטלקטואלים, פתח הוא תנועה עממית רחבה, ואין בו שפע של כוחות משכילים.

המאמי ענה במהירות כסולם הפוליטי של התנועה. עראפאת, שהעריך את כושר-השיפוט שלו, החל לוקח אותו עימו לפגישותיו המדיניות החשובות. בפגישות היסטוריות עם גמאל עבד-אל-נאצר ועם אנוואר אל-סאדאת, שהיו לא פעם סוערות, ישב המאמי בפינה, מסתכל ושוק. לאחר מכן שאל אותו עראפאת על התרשמותו.

מאז יולי 1968 מכהן יאסר עראפאת, נוסף על תפקידו כראש פתח, גם כראש אש"ף. בעוד שפתח הוא תנועה פוליטית, בעלת זרוע צבאית, אש"ף (האירגון לשיחרור פלסטין) הוא אירגון-גג של כל הכוחות הפלסטיניים — תנועות-הפידאיון השונות, קבוצות פוליטיות אחרות ואישים בלתי-חלויים.

לאש"ף אין כוח עצמאי. הכוח האמיתי מרוכז בידי פתח, שראשו הם השליטים האמיתיים באש"ף. התנועות האחרות, המפורסמות מאד בחו"ל בעיקר ביגלל סיסמות מהסלנויות ומיבצעירטור ראוותניים, אינן חשובות למעשה בתוך הציבור הפלסטיני עצמו. מכאן שיש פער ניכר בין פירסומם של אישים פלסטיניים שונים ובין השיבותם המעשיות. יש אנשים יהודעים מאד ברחבי העולם, אף שהשפעתם בתוך המחנה הפלסטיני מועטה למדי, ואילו האנשים המשפיעים באמת הם, לא פעם, ידועים אך במעט מחוץ למוסדות אש"ף ופתח.

למעשה שולטת כיום במחנה הפלסטיני שלישייה — "שלושת האבואים": אבו-עמאר, אבו-ג'יהאד ואבו-מאזן.

אבו-עמאר הוא, כמובן, יאסר עראפאת עצמו. הוא המנהיג הבלתי-מעורר של פתח, של אש"ף ושל העם הפלסטיני כולו. במרוצת השנים מתבצרת מנהיגותו יותר ויותר. אין לו מתחרים.

אבו-ג'יהאד הוא הליל וזיר, הכוח המיבצעי של התנועה, ואילו השלישי בחבורה, אבו-מאזן, ששמו האמיתי הוא מחמוד עבאס, כימעת ואינו יודע בחו"ל כלל. אך הוא דמות מרכזית מאד בהנהגה, איש האירגון והכספים. מעין פינחס ספיר פלסטיני. (פתח היא תנועה עשירה מאד, שיש לה כספים המושקעים בכל חלקי העולם.)

מתחת להנהגה זו עולה קבוצה של צעירים מוכשרים, הכוללים את עבדאללה חורני (שישראלים פגשוהו בכינוסים בינלאומיים שונים באירופה), סעידי המאמי ושניים שלושה אחרים.

כאיש פוליטי מובהק, הוצב המאמי בתפקיד חשוב באש"ף. מזה כמה שנים הוא מייצג את אש"ף בלונדון — שגריר בלתי-רשמי של ממשלה פלסטינית שעדיין לא הוקמה רשמית.

..אני חש כפליט"

ד בירה הבריטית נהנה המאמי מפופולריות מפתיעה. הוא רחש לו במהרה חוג נרחב מאד של ידידים בקרב ציבור העיתונאים והמדינאים. הגבר בן ה-34, בעל ההופעה הנאה, השיער השחור והעיניים החומות, מעורר אהדה אוטומטית בלב

כראמה, מארס 1968: זחלמים ברחוב